

Vec: Vyjadrenie k predkladanému návrhu novelizácie zákona 131/2002 Z.z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vážený pán minister,

združenie vysokých škôl a priamo riadených organizácií Odborového zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku si na základe preštudovaného návrhu dovoľuje upozorniť na **fatálnu chybu tohto navrhovaného vysokoškolského zákona** a to z nasledovných dôvodov: **Zákony, smernice, vyhlášky tvoria súčasť organizačnej dokumentácie**, ktorá formálne upravuje fungovanie organizácie, teda aj slovenského vysokoškolského školstva. Tvorí sa až vtedy, keď je známa vízia a plány ďalšieho rozvoja. Považuje sa za **hrubú chybu v riadení**, ak nie sú **organizačné dokumenty zladené s organizáciou a nepodporujú víziu rozvoja** slovenského vysokého školstva a **strategické ciele** jeho rozvoja.

Na základe moderných poznatkov vedy a jej aplikácie jedná sa o strategické ciele formou kľúčových ukazovateľov výkonnosti. Z toho dôvodu **dochádza k narušeniu celého systému vysokého školstva na Slovensku**, čo **spôsobí fatálnu chybu a nezvratné dopady na spoločnosť**.

Správne má byť návrh zákona predložený na pripomienke a schválenie až po uskutočnení týchto aktivít.

Na odstránenie tejto fatálnej chyby navrhujeme nasledovný postup:

1. Stanoviť víziu rozvoja slovenského vysokého školstva.
2. Vypracovať sústavu strategických cieľov a metrík na meranie jeho výkonnosti formou KPIs (kľúčových ukazovateľov výkonnosti).
3. Zostavenie akčných plánov na obdobie 3-5 rokov pre rozvoj školstva a univerzít.
4. Návrh organizačnej štruktúry slovenského vysokého školstva, ktorá zodpovedá vízii jeho rozvoja a sústave strategických KPI.
5. Návrh organizačnej dokumentácie a v rámci nej ako prvý dokument návrh vysokoškolského zákona.
6. Následne dopracovanie a úprava ostatných s ním súvisiacich zákonov, vyhlášok a predpisov.
7. Riešenie personálnych otázok v rámci organizačne definovaných kompetencií.

Návrh novely podľa predloženého znenia znamená **demontáž akademických slobôd a práv a tiež samosprávneho riadenia vysokých škôl a ich fakúlt**. Na druhej strane sa neúmerne zvyšujú práva správnej rady, ktorá a priori je v kontexte Slovenskej republiky aberantným orgánom, ktorej členovia nie sú ako osoby donormi vysokej školy teda nemajú čo kontrolovať a ešte k tomu riadiť danú vysokú školu, osobitne, keď zasadajú v lepšom prípade maximálne 2-krát za rok. Treba ju odmietnuť ako celok a **navrhujeme inštitút správnej rady zrušiť**. Univerzity nie sú podnikateľské subjekty, ale vzdelávacie a výskumné inštitúcie. V celom návrhu sa deklaruje akademická samospráva, napriek tomu, že odoberá akademickému senátu univerzity zasadne právomoci a ruší fakultne akademické senáty. Ide o centralizáciu a zmenu modelu spravovania univerzity, a ukončuje model akademickej samosprávy.

Napriek tomuto principiálnemu stanovisku možno cestou novely zvýšiť kontrolnú funkciu štátu v oblasti financovania. Stanoviť platy rektorov a ďalších akademických funkcionárov VŠ formou zákona. Ich výšku stanoviť v niekoľkých rovinách v závislosti od počtu študentov, resp. zamestnancov. Alebo ich stanoviť formou koeficientov v závislosti od

priemerného platu na danej vysokej škole. Treba kodifikovať zákaz súbežnosti pracovných pomerov učiteľov a vedeckých pracovníkov vysokých škôl pri zvýšení ich plátov. Rovnako treba jasne kodifikovať pomer pracovného pomeru akademických funkcionárov ako riadiacich pracovníkov voči ich prac pomerov ako učiteľov, tiež v závislosti od počtu študentov danej vysokej školy v rozpätí riadiaci pracovník 100% a 0% ako pedagóg versus 50% ako riadiaci pracovník a 50% pedagóg alebo platové pomery učiteľa VŠ a riadiaci príplatok v závislosti od počtu študentov.

Tiež treba požadovať v § 77 pri nominovaní za profesora a habilitácii za docenta súvislý najmenej ročný študijný pobyt na renomovanom vedeckovýskumnom pracovisku v zahraničí. Taká požiadavka už bola v stredoveku. Treba uplatniť zákonník práce pri pracovných pomeroch učiteľov VŠ alebo výrazne predĺžiť pracovných pomerov na dobu určitú. Aktuálny stav výrazne zhoršuje sociálne postavenie učiteľov vysokých škôl. **Obsadzovanie miest vysokoškolských učiteľov súčasným spôsobom zásadne odmietame a odporúčame ho zosúladiť s európskou legislatívou a zákonníkom práce.**

Všetky ustanovenia obmedzujúce právomoci orgánov akademickej samosprávy treba zrušiť alebo vrátiť ich k pôvodnému zneniu, vrátane ich pôsobnosti na fakultách.

Z tohto dôvodu navrhujeme pripomienkovanie novelizácie predkladaného zákona zastaviť.

Ďakujeme za pochopenie. S pozdravom.

28. január 2021

doc. Ing. Miroslav Habán, PhD, v.r.
predseda združenia vysokých škôl a priamo riadených organizácií

Konkretizácia pripomienok:

- **§2, ods. 3** - vynechať osobitný predpis a nahradiť ... upravuje zákonník práce
- **§ 2, ods. 10** – nahradiť text touto formuláciou (10) *Vysoká škola podrobnejšie upraví svoje poslanie a úlohy v strategickom pláne rozvoja vysokej školy podľa § 1, kde presne definuje oblasti svojho pôsobenia a smery rozvoja s cieľom zvýšenia konkurencieschopnosti na dobu 5 rokov.*
- **§ 8, ods. 4** doplniť do textu ... *Funkčné obdobie členov akademického senátu verejnej vysokej školy je najviac štvorročné. Funkciu člena akademického senátu nemôže zvolená osoba vykonávať dvakrát po sebe zvolených obdobiach.*
- **§ 9, ods. 1, písmeno c** – zmeniť text ... *predkladá návrh kandidátov na rektora správnej rade verejnej vysokej školy, na text ... Volí z navrhnutých kandidátov rektora univerzity.*
- **§ 9, ods. 1, písmeno g, h, i, n** – navrhujeme zrušiť správnu radu univerzity, pretože z pohľadu riadenia nevidím jej význam. Univerzita nie je podnik, je špeciálnou akademickou inštitúciou.

- **§ 10, ods. 1** – zmeniť text k. *Rektor za svoju činnosť zodpovedá správnej rade verejnej vysokej školy*, na text k. *Rektor za svoju činnosť zodpovedá akademickému senátu verejnej vysokej školy*,
- **§ 10 v celom paragrafe – nahradiť slovo správna rada slovom akademický senát.**
Zdôvodnenie: funkčnosť akademických senátov a akademických slobôd je základom fungovania demokratických princípov na univerzitách. Zásadne nesúhlasíme s oklieštením akademickej slobody, ako jedným zo základných výdobytkov spoločenských zmien v roku 1989.
Takýto návrh nezodpovedá moderným smerom riadenia a je zmätočný. Potiera úlohu a podstatu vysokých škôl. Správne rady môžu mať len súkromné organizácie, u univerzitách je to neopodstatnené. Odporúčame si preštudovať niektoré z teórií riadenia univerzít alebo diela P. Druckera, Nortona a Kaplana.
- **§ 10, ods. 5** – výrazne podporujeme s možnosťou jedného funkčného obdobia rektora maximálne 5 rokov.
- **§ 10, ods. 7,10** – slovo „vyjadrení“ nahradiť slovom „schválení“.
- **§ 10, ods. 12** – slovo „správna rada“ nahradiť slovom „akademický senát univerzity“.
Zdôvodnenie: odporúčame ponechať pôvodný stav – voľbu rektora na akademický senát univerzity, nie správnu radu.
- **§ 11, ods. 2** – upraviť členstvo vo vedeckej rade aj o významných expertov z praxe pôsobiacej v odbore, ktorý sa na univerzite študuje, doplniť aj za docenta a odborného asistenta, resp. zamestnanca s min. vysokoškolským vzdelaním 2. stupňa.
Zdôvodnenie: je to nedôstojné voči zamestnancov fakulty, ktorí nie sú doc. a prof. a teda nemôžu byť členmi vedeckej rady. Odporúčame ponechať pôvodný stav.
- **§ 15, ods. 2, písmeno c** – slovo „vedecko-pedagogická rada“ nahradiť slovom „akademický senát“.
Zdôvodnenie: odporúčame ponechať pôvodný stav – akademickej samosprávy na fakultách výhradne v kompetencii akademických senátov fakúlt.
- **§ 22, ods. 4** – slovo „správnej rady“ nahradiť slovom „akademického senátu“.
Zdôvodnenie: nesúhlas s návrhom a odporúčame ponechať pôvodný stav.
- **§ 23, ods. 1, písmeno d,e** – odporúčame ponechať pôvodný stav bez predchádzajúceho písomného súhlasu rektora.
- **§ 24** – nesúhlas s návrhom, odporúčame zachovať pôvodný stav.
- **§ 26 a § 27** – zásadný nesúhlas s návrhom, odporúčame zachovať pôvodný stav.
Zdôvodnenie: návrh úplne potláča kontrolu dekana akademickým senátom, keďže navrhuje dekana za predsedu vedeckopedagogickej rady, ktorý vymenováva členov rady, môže si dekan presadiť, čo chce.
- **§ 28** – zmeniť slovo „správna rada“ za „akademický senát univerzity“. Navrhujeme ponechať súčasný stav.
Zdôvodnenie: výrazný zásah do právomoci a kompetencii fakúlt.
- **§ 28, ods. 4** – doplniť nahradiť dve funkčné obdobia vetou: *Na tej istej fakulte môže tá istá osoba vykonávať funkciu dekana najviac jedno funkčné obdobie bez možnosti opakovania.*
- **str. 25, § 40 a § 41 – zrušiť.**
Zdôvodnenie: Navrhované § spôsobia centralizáciu moci. Z pohľadu riadenia je nadriadeným orgánom príslušné ministerstvo. Univerzity sú akademické inštitúcie a takéto organizačné usporiadanie nie je vhodné. Funkcie správnej rady vrátiť

akademickému senátu univerzity, resp. akademickému senátu fakulty a **nerobiť z verejnej vysokej školy podnikateľský subjekt, resp. obchodnú spoločnosť.**

- **§ 54, ods. 22 – zrušiť.**

Zdôvodnenie: ak má byť študent študentom 3. stupňa vysokoškolského štúdia, mal by byť evidovaný len na vysokej škole. Vznik externých vzdelávacích inštitúcií zapojených do vzdelávacieho procesu 3. stupňa neumožní zabezpečiť kvalitatívne a kontrolné mechanizmy. Neumožniť externú vzdelávaciu inštitúciu pre školenie študentov mimo univerzity, s tým súvisí i nesúhlas s §67, bod 8 a §68, bod 12.

- **§ 77, ods. 3 – nesúhlas a zásadná pripomienka.**

Zdôvodnenie: obsadzovanie miest vysokoškolských učiteľov zosúladiť s legislatívou EÚ a Zákonníkom práce. Reťazenie pracovných pomerov v minulosti aj teraz dáva priestor na manipuláciu so zamestnancami univerzity, čo vyvoláva zbytočné súdne procesy.

- **§ 89, ods. 10 – nesúhlas s návrhom.**

Zdôvodnenie: ak univerzita hospodári v súlade so schváleným rozpočtom a správnu finančnou disciplínou môže ich použiť aj v nasledujúcom roku a nie byť sankcionovaná znížením dotácie a nevyčerpaný zostatok dotácie z predchádzajúceho roku.

- **§ 89, ods. 10 – nesúhlas s návrhom.**

Zdôvodnenie: ak sa verejné vysoké školy chcú zlúčiť alebo splynúť, nech tak urobia z prostriedkov, ktoré majú k dispozícii. Tento návrh znižuje dotačný podiel verejným vysokým školám, ktoré sa nechcú, resp. nemajú s kým zlúčiť alebo splynúť.

- **§ 108 a, b, c – nie je známe, z akého dôvodu dochádza k zrušeniu?**